

DELA BORISLAVA PEKIĆA U 13 KNJIGA

VREME ČUDA
HODOČAŠĆE ARSENIJA NJEGOVANA
USPENJE I SUNOVRAT IKARA GUBELKIJANA / ODBRANA
I POSLEDNJI DANI
KAKO UPOKOJITI VAMPIRA
ZLATNO RUNO I–VII
GODINE KOJE SU POJELI SKAKAVCI I–III
BESNILO
1999.
ATLANTIDA
SENTIMENTALNA POVEST BRITANSKOG CARSTVA
NOVI JERUSALIM
GRADITELJI
DRAME I, II

PEKIĆ

U EDENU, NA ISTOKU

IZABRANE
DRAME
II

Priredile
Ljiljana i Aleksandra Pekić

■ Laguna ■

DELA BORISLAVA PEKIĆA U 13 KNJIGA
Knjiga 13/II

Copyright © 1984, Borislav Pekić (*U Edenu, na Istoku, Na ludom belom kamenu, Razaranje govora*)

Copyright © 2006, Borislav Pekić (*Čarobni kofer gospođe Iks ili $x + y = 0$, Čaj u pet ili Izlet u Zlatan grad, Čisti i nečisti ili Čudo u Jabnelu*)

Copyright © ovog izdanja 2014, LAGUNA

Kupovinom knjige sa FSC oznakom pomažete razvoj projekta odgovornog korišćenja šumskih resursa širom sveta.

SW-COC-001767

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

Đorđu Leboviću

Sadržaj

U EDENU, NA ISTOKU	9
NA LUDOM BELOM KAMENU ILI BUĐENJE VAMPIRA	45
RAZARANJE GOVORA.	133
ČAROBNI KOFER GOSPOĐE IKS ILI $x + y = 0$	193
ČAJ U PET ILI IZLET U ZLATAN GRAD.	231
ČISTI I NEČISTI ILI ČUDO U JABNELU.	287
<i>O autoru.</i>	323

U EDENU, NA ISTOKU*

Optimistička farsa

*I posadi Gospod Bog vrt
u Edenu, na istoku,
I ondje namjesti čoveka kojega stvori.*
(PRVA KNJIGA MOJSIJEVA 2, 8)

*Neka Svevišnji pomogne i onome
ko je gonjen i onome koji goni.*
(KURAN)

* Pozorišna premijera: Atelje 212, Mala scena, Beograd, 19. mart 1971. (režija Ljubomir Draškić). Radio premijera: SRD Štuttgart, 1973, u prevodu Petera Urbana. Nikola Đuričko režira dramu u BDP – 9. novembra 2004. Ova predstava učestvovala je na festivalu XIII Vršачka pozorišna jesen. Na Belefu 07, 6–7. avgusta 2007. drama je izvedena u novoj postavci i režiji Marka Manojlovića; ova postavka gostovala je na letnjem festivalu 22. Tešnjarske večeri, u Valjevu, 2008. Godine 2010, 30. jula, na kulturnoj manifestaciji X Leto na Gardošu izvedena je u režiji N. Đurička, a u Domu kulture „Vuk Karadžić“, na sceni „Kult“, ova farsa je prvi put izvedena u pozorištu, u režiji M. Manojlovića. Drama je prvi put štampana u *Odabranim delima Borislava Pekića*, tom 11, u izdanju Partizanske knjige 1984.

LICA

STARI, prvi bolesnik

NOVI, drugi bolesnik

*Dešava se u naše vreme, u azilu za umobolne,
ali ne samo u njemu.*

KOMENTAR

Poslom, bez važnosti za priču, otputovao sam u jedan provincijski grad na ivici neba i iščezavanja. Izgledao je sumorno i bespomoćno, kao zaboravljena iskopina neke civilizacije zasute prašinom našeg vremena, na kojoj su arheolozi prestali da rade pošto su ustanovili da je bez vrednosti. I žitelji, ukoliko ih je bilo, behu zarasli u čamotinju i zaborav. Čovek ispod sedamdeset godina nije se mogao videti. A ni deca. Grad je izdisao. Znao sam to i po praznom nebu iznad njega: ptice ga nisu preletale, a životinje su ga zaobilazile u luku koji je obeležavao kružne granice smrti.

Odseo sam u mesnom svratištu, zdanju većem i lepšem od ostalih kuća onoliko koliko je grobljanska kapela veća i lepša od okolnih grobova. Imao sam u mestu da provedem nedelju dana, i pošto je vreme bilo ružno, najveći deo slobodnog vremena boravio sam u polumračnoj prostoriji za obede, uz čašu i nesnosan osećaj besmislenosti što ga imamo kraj ležaja samrtnika čije se umiranje oteglo. Prostorija je uvek bila prazna, osim što je, takođe uvek, jedan stariji čovek sam pio za stolom u uglu.

Sećam se, zamišljao sam da je ovo kafana „Pod kestenom“, da je u čaši ispred njega džin začinjen karanfilićem, da se odnekud, iz mračnih jama memorije, čuje pesma:

*Pod kestenom senke duge,
Prodadosmo jedni druge,
Jedni druge bez kapare,
Prodadosmo za dve pare,*

da se niz njegovo lice sliva jedna suza, i da se, ne brišući je, pita: JASNO MI JE KAKO, NIJE MI JASNO – ZAŠTO?

Već idućeg dana sam ga upoznao. Nije se od poznanstva branio, ali mu se nije ni radovao. Bio je odsutan i ravnodušan. Uspeo sam da doznam da je bio policajac, ali da je otpušten. Kako, ne zašto. Pod takvim okolnostima nisam se osećao obaveznim da ga obavestim kako i sam s policijom imam izvesna iskustva. Ja sam, naime, bio ona druga, tamna strana njegovog posla. Ali bila je to prošlost koju sam već bio gotovo i zaboravio. Nisam očekivao da zanima nekoga ko je, očigledno, tako duboko posvećen svojoj.

Sutradan nam se pridružio neki trgovački putnik – ako mu je verovati – na proputovanju kroz grad. Čim je saznao ko je moj znanac, bez ustezanja je, pa i s nekom vrstom slavljublja, u svakom slučaju s upadljivim očekivanjem policajčevog razumevanja, priznao da je u zatvoru bio već nekoliko puta – ja, lično, ne bih se čudio da ga čeka još nekoliko – i da je njemu sve što se tiče „policijskih stvari“ dobro poznato.

Od toga časa ja sam zaboravljen. Trajno, i bez priziva. Za njih više jednostavno nisam postojao. Potpuno su se posvetili jedan drugome. U njihovom odnosu bilo je čudne pažnje, pa i neke nežnosti, izmešane s drugarskom grubošću

i povremenim ispadima netrpeljivosti, koja se, izgleda, među njima podrazumevala i, umesto da ih razdvaja, samo pojačavala njihovu vezu. Kad sam idućeg popodneva sišao, zatekao sam ih za drugim stolom. Shvatio sam. Smetao sam im, dovodio u nepritliku, kao što slepac dovodi u neprilike ljude koji vide. Nisam pripadao njihovom svetu, njihovom iskustvu, njihovoj sudbini, zajedničkoj, rekao bih *istoj*, kako su je oni shvatali.

Zadubljeni jedan u drugog, kao da jedan u drugome vide tek neostvareni deo samih sebe, ne verujem ni da su primetili kad sam oputovao.

Ne znam da li je ova epizoda potajno inspirisala farsu u *Edenu, na Istoku*, ili sam se doživljaja u umirućem gradu, s kafanom koja je sećala na Orvelovu kafanu izgubljenih, setio tek kad sam komad već počeo pisati, podstaknut nečim sasvim drugim.

Takođe ne znam kako da dešifrujem lično iskustvo u tome pogledu. Kasnije sam se, naime, i sam upoznao sa sličnim ljudima i, uprkos razumu, ili baš njemu zahvaljujući, počeo prema njima, ukoliko sam ih dublje poznao, ukoliko smo se jedni drugima dublje ispovedali, osećati saučesće, pa i neku vrstu saučesništva. Naša razumevanja potiču od naših saznanja, a naša osećanja od naših razumevanja, premda, istini za volju, neka od naših najdubljih osećanja sve duguju našim najdubljim nerazumevanjima. Živo bih hteo, u stvari, da je takvo stanje posledica mojih profesionalnih interesa, a ne deo moje stvarne ličnosti. Ali ako nije? Ako je to ipak ONO?

Jer, i mene muči što znam KAKO, a ne znam ZAŠTO.

(Blažena atmosfera parka, s umilnim cvrkutom ptica, žuborom žive vode i šuštanjem lišća na povetarcu. Nekoliko praznih klupa u žbunju, ispod drveća. Osvrćući se, dolazi Stari i zauzima najskrovitiju klupu. Vadi iz džepa kredu, visak i konop. Pazeći da ne bude primećen, premerava zemlju ispod klupe. Posle izvrsnog vremena nailazi Novi. Tiho se prikrada Starom. Kad ga spazi, ovaj prestrašeno krikne.)

STARI (*skočivši sa klupe*): Ko ste vi i koga boga mi se prikradate? Šta tražite iza mojih leđa?

NOVI: Klupu, gospodine, klupicu...

STARI: A šta, drugih klupa nema?

NOVI: Ma ima, ne kažem, samo meni baš ova odgovara. Nekako je zaklonjena. Mogu na miru posmatrati...
(*Seda.*)

STARI: Njuškati!

NOVI: U mome poslu nepouzdana čula mirisa ne igraju nikakvu ulogu, gospodine. Samo – oko i uho, oko i uho... Ove spravice, na primer, kojima ste zemlju merili, ja nisam namirisao. Ja sam ih video, a pomalo – i čuo...

STARI (*tek sada vidi da „spravice“ još drži u ruci; uplašeno ih trpa u džep*): Ja sam geodeta. Ovo su moji instrumenti.

NOVI: Ništa vas nisam pitao, a vi odgovarate. Zašto?

STARI: Da se ne bi ne znam šta pomislilo... (*Naglo začuti.*)

NOVI: Sve do sada ništa nisam mislio. Tražio sam jednu usamljenu klupe. Sad, međutim, počinjem da mislim.

STARI (*sumnjičavo*): O čemu?

NOVI: O tim vašim zemljomernim spravicama, o zemlji, o vašim tajnim premeravanjima, i o neizvesnoj vezi koja mora postojati između svih tih naoko razbacanih pojmova.

STARI (*nervozno*): Možete li o tome misliti i na nekoj drugoj klupi?

NOVI: Ne. Samo na licu mesta.

STARI: Onda na drugu klupe idem ja...

(*Krene.*)

NOVI: Mora da ste do guše u govornima kad tako od ljudi prezate?

STARI (*naglo se zaustavi, vrati*): Šta hoćete, dovraga, time da kažete?

NOVI: Ništa. Opisujem utisak što ga ostavljate na ljude koji nemaju šta da kriju, iako nisu geodeti.

STARI: Ja ništa ne krijem. Ne marim da saobraćam s nepoznatim osobama. To je sve.

NOVI (*kao da recituje lekciju*): Ne vuci se sa došljacima po mračnim kapijama; ne dopuštaj da te sused u kinematografu, pogotovu na matineu, pipka po butinama, čak i ako istrajno tvrdi da ti je među nogama izgubio buđelar sa porodičnim fotografijama; ne sklapaj primamljive poslove sa strancima na proputovanju, ni brak s osobama koje od poseda imaju samo sekiricu i testericu, i hloroform, eventualno; nipošto ne primaj šećerleme od ljubaznih čika, naročito ako imaju brčiće, crne dipter naočare i

slamni šešir iz 1930. godine; nakon filharmonijskog koncerta, ni za živu glavu...

STARI: Slušajte vi...

NOVI (*neometen*): ...ni za živu glavu, rekoh, ne idi „na po jednu“ prvoj violini, inače samcu koji je izgubljen u provinciji, odan majci na farmi, a ovamo puši debele cigare i nosi gumene naramenice; ne očekuj da ti automobilist, koji te je pregazio, pruži upotrebljiv savet u pogledu budućnosti...

STARI (*oštro*): Gospodine!

NOVI (*neometen*): ...Ne poveravaj se nikome, a osobito novom đubretaru dok ti iz kuće đubre iznosi...

STARI (*prasne*): Ama, čoveče, što vi to meni pričate? Šta se sve to mene tiče? Nemam ja šta da krijem! Ja sam sitni trudbenik! Krampam, žderem, čmavam! Ništa više!...

NOVI: Čega se onda plašite?

STARI (*histerično*): Sve je to prokleti nesporazum! Mene su opanjkali! Dotalo se dotle da ni u nužnik, na sranje, ne mogu, a da me ne prate!

NOVI (*uzbuđeno*): Ne buncajte! Ko vas prati?

STARI: Vi na primer.

NOVI: Otkud znate?

STARI: Ne znam. I to je u svemu najgore.

(*Demonstrativno odlazi i seda na najudaljeniju klupu.*)

NOVI (*dovikuje mu*): Nikad nikoga nisam pratio! Pod zakletvom! U kancelariji sam radio! Noge mogu demonstrirati! Potpuno su atrofirale, samo što ne škripe!... (*Normalno.*) Sve sami spisi, akta, kartoni, dosijei, fascikle, a od pribora pečat, lepak, makazice i spjalice... I razume se, patent-olovka u bojama... (*Dovikuje.*) Sve, osim gume! Guma kod mene nije radila!... (*Stiša se opet, kao za sebe.*) Ali na terenu, *in vivo*, izgleda, sve je to nekako drukčije. Svakojako su tabelarni pregledi korisni, bez tabelarnih

pregleda se ne može, bez analogija logika ne funkcionira... pa ipak, sve je to tamo nekako mrtvo, sablasno... A vrh svega, iz druge ruke...

(Ustane, krene prema klupi sa Starim, seda do njega, uzdahne.)

Ej, kako je to lepo videti ono što se goni!...

STARI: A kažete – ne pratite?

NOVI (*rezignirano*): Poteškoća je u tome što i praćeni vas vidi...

STARI: Ne pratite, a?

NOVI (*skače sa klupe, lupa petama, kruto se nakloni*): Hajnrih Julijus Cimerman, državni službenik pod suspenzijom... privremenom, ubeđen sam... (*Seda*.) Sme li se znati vaše cenjeno ime, zanimanje, mesto rođenja, godine, škole, osobeni znaci?... Generalije, ukratko?

STARI: Smerate li me, možda, načiniti naslednikom?

NOVI: Ne nadajte se nezasluženom imanju. Ja to onako, po navici. Prazne rubričice da ispunim... Ali ne insistiram. Razumem. Ne govori imena svoga strancu, dok posredstvom treće a poznate i poverljive osobe, ne bude predstavljen i preporučen. Tome vas je, po svoj prilici, podučila takođe gospođa mama. Ta je zbilja na sve mislila! Premazane su te stare dame svim mastima, te dame sa lornjonima, lepezama, mirišljavim solima, starinskim uzrečicama i cipelama na šnir...

STARI (*pretrčavajući na staru klupu*): Avgust se zovem, ako baš hoćete da znate, Avgust!

NOVI (*trčeći za njim*): Ne ostavljajte me, za boga miloga, gospodine Avguste! Najpokornije vas molim!... I obećavam da neću postavljati nikakva pitanja!

STARI: Ne bunim se ja, moj gospodine, protiv pitanja, samo da mi se *jednom* postave, nego me niko ništa ne pita, samo me prate i smeštaju...

NOVI (*zainteresovano*): Ne znam za vaš slučaj, ali vam mogu garantirati – i na pitanja će doći red. Pitanja su, zacelo, već sastavljena, samo još nije vreme da se postave. A onda: CAP, ŠKLJOC, FIK!

STARI (*intenzivno*): CAP, ŠKLJOC, FIK!

NOVI: Jeste. CAP! (*Napravi brz gest hvatanja.*) ŠKLJOC! (*Brz gest zatvaranja.*) FIK! (*Brz gest odsecanja glave.*)

STARI (*mrmlja utučeno*): CAP!... ŠKLJOC!... FIK!

NOVI: Ja bih se, međutim, ako dopustite, vratio na *moj* slučaj.

STARI: Ja bih, opet, radije o *svom*.

NOVI (*razdraženo*): Bojim se, gospodine, da mu vi pridajete preteran, da ne kažem megalomanski značaj.

STARI (*jarosno*): Na mojoj klupi stvarima ja određujem značaj, a vi se, ne odgovara li vam moj poredak, možete tornjati na drugu, ili u pizdu materinu, ako vam taj smer više konvenira.

NOVI (*uvređeno*): Dobro. Povlačim se. Ne zameram. Samo notiram. Siguran sam, međutim, da ćete prema mom slučaju pokazati više dobrohotnosti kad dospem da vam potanko i natenane ispripišem pod kakvim sam šugavim prilikama živeo i stvarao.

(Novi se premešta na drugu klupu. Vadi iz džepa mornarski durbin na izvlačenje i nešto pomno posmatra.)

STARI (*dovikuje mu*): Puca mi za tvoje probleme, Cimermane! Imam ja dovoljno svojih muka! (*Stiša se. Izvadi iz džepa svoje „spravice“, ali krišom u Novog pogleda, i opet ih užurbano vraća u džep.*) A šta ako mi smesti? Podmetne nešto? Šta ga košta? Ako zna štampana slova... I ako ne zna, iz novina će ih iseći...

(Stari se naglo upućuje klupi s Novim. Kad čuje njegove korake, Novi spušta durbin, ustaje i, mimoišavši se sa

Starim, skidajući šešir, seda na klupu koju je ovaj upravo napustio. Tek što je seo, Stari ponovo ustaje i odlazi kod Novog. Ovoga puta on ga ne čuje. Potpuno je okupiran posmatranjem kroz durbin.)

Gospodine Cimerman, dozvoljavate li da vam se izvinim i pridružim?

NOVI (*ućutkuje ga*): Pssss!

STARI (*ulizički*): A šta je to na vidiku tako uzbudljivo?

NOVI (*tiho, poverljivo*): Tamo, na klupi, već dva sata dve osobe ni dve reči nisu izmenile...

(Dodaje Starom dogled.)

STARI (*gleda kroz dogled*): Biće da se ne poznaju.

(Vraća Novom dogled.)

NOVI (*gleda kroz dogled*): Ne poznaju se, a sede zajedno?

(Dodaje dogled Starom.)

STARI (*gleda kroz dogled*): Možda se i poznaju, ali su u zavadi.

(Vraća Novom dogled.)

NOVI (*gleda kroz dogled*): Što se onda ne svađaju? Što ćute i snuju?

(Dodaje dogled Starom.)

STARI (*gleda kroz dogled*): A da se iz trbuha ne sporazumevaju?

(Vraća dogled Novom.)

NOVI (*gleda kroz dogled, pa ga odlaže na klupu; iz džepa vadi neuglednu, iskrzanu i očevidno zapisima ispunjenu sveščicu, a potom i vrlo malu, istrošenu olovčicu*): Napravićemo pribelesku... (*Lizne olovčicu, beleži.*) Prvog maja, u 19.34, u jednom identifikovanom parku, dva su se neidentifikovana trbuhozborca dogovarala... (*Diže glavu.*)

O čemu?... O čemu, Avguste?

STARI (*nestrpljivo*): Otkud ja znam?

NOVI: Vi i ne morate znati.

STARI (*oprezno*): A vi morate?

NOVI: Naravno.

STARI: Službeno?

NOVI: Ja sam suspendovan. Stvar je sada više na živčanoj osnovici.

STARI: Zato se kidate?

NOVI: Dabome. Izučenim trbuhozorcima je đavolski teško bilo šta dokazati, mada, strogo uzev, ako postoje osnovane sumnje, dokazi baš i nisu neophodni. U načelu, međutim, to su vam kurvinska posla! Razgovor se vodi, a niko usta ne otvara! Kako znati ko je šta lanuo?

STARI: Kad bih imao šta da kažem, i ja bih se samo iz stomaka javljao.

NOVI (*podsmješljivo*): A, kao, nemate?

STARI: Ni – a!

NOVI: Odistski?

STARI: Na časnu reč!

NOVI: Pa sad, „a“ nije jedino slovo. Samo u našem jeziku ostaje vam dvadeset devet drugih... Ali vi to, izgleda, radite slobodnom rukom. (*Pokazuje tragove crteža što ih je Stari ostavio pod klupom.*) Crta, crta, crtica... Vlasi šifri da se ne dosete!

STARI (*briše nogom tragove*): Kakva šifra, to mi je zabava!

NOVI: A ja mislio da ste geodeta i da vam je to hleb.

STARI: Ja sam inkasant.

NOVI: I konopčići, visuljčići, kredice, skupa sokoćala u džepu, nužna su vam zbog inkasacije, gospodine Avguste?

STARI: Viktor mi je ime.

NOVI: Imao sam dojam da ste rekli – Avgust?

STARI: Rekao sam Viktor.

NOVI: Meni je u obe varijante pravo, samo – i kao Avgust i kao Viktor morate me razumeti... Uvek sam bio samcicit. Kao u klozetu. Čak mi je i kancelarijski prozor bio pokriven mlečnim staklom. Kao po pisoarima. Ništa da se ne vidi. Samo preko akata. Pov. br. taj i taj. Str. pov.

br. taj i taj... Ne poričem, doduše, da mi je usamljenost obezbeđivala božansku nepristrasnost. Ništa nije moglo da me unedoumi, pokoleba, smuti, gane, uzbuđi, ali uza sve te prednosti, meni je ta hermetičnost dojadila... Napravio sam podnesak. Moli se cenjeni Naslov... Zatevao sam da me pošalju na teren, na čist vazduh, među slike i zvukove... Dosta mi je bilo čitanja, hteo sam i ja malo da slušam...

STARI (*zlobno*): Prisluskujete.

NOVI: U svakom slučaju, nisu odobrili. Odbija se. Rešava kao u dispozitivu. Nužan za stolom. Dopušta se, međutim, izlazak na protivpožarne stepenice. U svrhu higijenskog disanja i parterne gimnastike.

STARI (*s razumevanjem*): Ja sam ih, bežeći, često koristio.

NOVI: Onda i sami znate – ako kuća ne gori, koga da sretete na protivpožarnim stepenicama?

STARI: Mahom one što kroz šalone zvire.

NOVI: Ja ih, nažalost, nisam sretao. Možda što na našim prozorima behu rešetke, kroz koje čovek ne može da zviri... Tako sam vam, gospodine Viktoro, i tamo bio sam. Sam kao...

STARI (*nostalgično*): Igla u plastu sena?

NOVI: U tom smislu.

STARI: E, moj Cimermane, moja naivčino! Vi samo mislite da ste bili sami, vi se samo tome nadate! A samoće *nema*. Pronašao bih je ja, majci, igde da je ima!... Nego, ne nazvaste li vi mene maločas Viktorom?

NOVI: Na vaš lični zahtev.

STARI: Najusrdnije vas molim da mi, *pro futuro*, ne nadevate proizvoljna imena! Zovem se Kristifor, Kristuš, pa možda i Kristijan!

NOVI: A čime se bavite?

STARI: Šta se to vas tiče!

NOVI: Učinilo mi se da ste – inkasant.

STARI: Goroseča sam. I dosta zapitkivanja! Slušajte malo!

NOVI: Sav sam – uvo!

STARI: Gde sam stao?

NOVI (*gladno*): Na meni.

STARI: Malo – sutra! Na meni povodom vas. I vaše navodne usamljenosti... Šta sve ja nisam preduzimao da se odlepim! Ja sam se, moj gospodine, u svrhu potpune nezavisnosti, jednom i u vinsku bačvu zakovao! I to svojeručno! Ni u pintera poverenje nisam imao... I tako, u bure kao salamura složen, u vodu otumbao. Računao sam: em pod vodom, em u buretu, najzad ću biti sam...

NOVI: I jeste li bili?

STARI: Đavolsku mater! Nabasao sam na ribe! Čitavo jato!

NOVI (*sladostrasno*): Organizacija!

STARI: Vi se, Cimermane, niste s ribama često suočavali?

NOVI: Na nadmorskoj visini, na kojoj sam ja službovao, to i nije čudo...

STARI (*panično*): Riblje oči su vam najsumnjičavije kurvinske oči koje su ikada ugledale svetlost dana. Od proklete radoznalosti, jabučice samo što im iz glave ne ispadnu...

NOVI: Napraviću belešku. (*Beleži u sveščicu, pošto je liznuo olovku.*) Ja se, eto, na vodu nisam obazirao, i budući da je ona bila van kontrole, lako je moguće da je *on* upravo vodom otplivao...

STARI: Ko je to – *on*?

NOVI: Jedan moj slučaj, nije važno. Važno je samo da su vodenim putevima, možda i u burićima, izmicali, i da sam ja baš zbog tog previda i suspendovan... Što sam jebenu vodu zanemario!...

STARI: *On* je, nažalost, nije zanemario.

NOVI: Koji je sad *on*?

STARI: Jedan *moj* slučaj, i takođe nije važno. Ustanovio sam, međutim, da vodom, u sitne, vampirske sate, patroliraju *njegovi* motornjaci sa alarmnim sirenama i reflektorima...

NOVI: Zaludni ljudi spasavaju davljenike.

STARI: Koješta! Taj koji je mene iz vode izvukao, svakako nije spasilac. Zar bi ijedan dobronameran čovek ovako prisluškivao? (*Stavlja uvo Novom na grudi u predelu srca.*)

NOVI: Ne verujem. Kad postoje aparati.

STARI (*uplašeno*): Kakvi aparati?

NOVI: Kao mladeži. Zalepe se za kožu.

STARI (*razdrhlji košulju, pregleda grudi, naiđe na mladež*):
Ovako?

NOVI: Jeste.

STARI (*naglo otkine mladež, bolno krikne*): Jaoj, majko moja!

NOVI (*radoznalo*): Ima, znači, i pravih mladeža?

STARI (*stenjući*): To vi tako kažete!

NOVI: Pa nešto mora biti i pravo, gospodine Kristijane.

STARI (*jarosno; skoči sa klupe*): Kakav Kristijan! Jeste li pomahnitali? Zna li gde živite? Vi podmećete! Ništa ja ni o kakvom Kristijanu ne znam. Ne znam ja ništa ni o čemu!

NOVI (*trese sveščicom*): Rekli ste da se zovete... na zapisnik izjavili...

STARI (*urla*): Ništa ja nisam izjavio! Pogotovu na zapisnik! Taman posla!... Držite li vi mene, Cimermane, za budalu?

NOVI: Za šta, do mog, da vas držim kad se stalno menjate?

STARI (*smiruje se, seda*): Kamo sreće, samo nisam opazio.
A ni oni.

NOVI (*čita iz sveščice*): Jeste li još uvek goroseča?

STARI: Zašto – još uvek? Nikad i nisam bio. Ja sam parakuvar.

NOVI: Eto, a hvalili ste se.

STARI (*nervira se*): Ne verujem vam! Nikome ja na ovom kurvinskom, doušničkom svetu ne verujem! Da mi sad kažete: „Melhiore, prijatelju, eno ga sunce!“, ja ne bih poverovao ni da me sunčanica udari. Mislio bih da ste u žbunje podmetnuli kvarc lampe!

NOVI: Lažni trag, dakle dezinformacija, Melhiore?

STARI: Šta rekoste?

NOVI: Dezinformacija.

STARI: Rekli ste – Melhiore?

NOVI: Od vas sam čuo.

STARI: Niste mogli. Jer ja se zovem Johan. Jon, ako vam je komotnije za pamćenje... I kad smo već kod predstavljanja...

NOVI: Lažnog...

STARI: Vi o sebi ništa, ništa o tome – vi šta ste i čime se bavite?

NOVI: Držao sam da je opštepoznato da sam u tajnoj službi.

STARI: To brišite! Ništa nije ono za šta se predstavlja, i nema toga koji je takav kakav nam se pričinjava... Zato se izvolite legitimisati. I odmah da smo načisto: ako ustvrdite da ste *bulka*, i da prekrasno mirišete, naročito u tajnosti iz večeri, ne računajte da vam verujem. Celog sam života nasedao tim olinjalim policijskim trikovima!

NOVI (*indignirano*): Nisam bulka. Službenik sam. Službenik pod suspenzijom. Službenik pod privremenom suspenzijom. Uvredeni službenik pod privremenom suspenzijom.

STARI: Peške ili na konju?

NOVI (*razdraženo*): Na stolici! U kancelariji! Za stolom! Ispred rolo-ormana! Među dosijeima! S patent-olovkom

u bojama!... CAP, ŠKLJOC, FIK!... Ja sam planer! Siva masa! Čisto mišljenje! Nemam nikakve veze sa stvarnošću!... I šta vi tu mene propitujete? Ja sam onaj koji ispituje, istražuje, njuška...

STARI: Pas, dakle; u najgorem slučaju – naučnik.

NOVI: Naučnik, naravno. Koji pas piše patent-olovkom u bojama?

STARI: Niste špijunčina?

NOVI: Kako se usuđujete?

STARI: Žbir?

NOVI: Ne vređajte me, inače... (*Dohvati sveščicu.*)

STARI: Daleko bilo. Samo se osiguravam... Ni uhoda, konfident, agent?

NOVI: Šta je vama, čoveče?

STARI (*u tempu*): Juda, doušnik, cinker, cinkaroš?

NOVI: I'te s milim bogom!

STARI (*u tempu*): Dostavljač, prokazivač, potkazivač... Otkucavate li?

NOVI: Službenik sam državni, gospodine, nisam zidni sat!

STARI (*u tempu*): Ni senka, pratilac, gorila, budno oko, odano uho, treći pod stolom?

NOVI: Za stolom radim, gospodine!

STARI: Ti su najopasniji. Ponekad i oni *pored*... A vi ne zamerite, nikad niste bili ovde *dole*, ne znate kako je to jebeno...

NOVI: Samo po referadama. Personalno, *dole* sam prvi put.

STARI: Pa kako vam se čini?

NOVI: Ne umem reći, ne snalazim se. Konce ne hvatam.

Ovo mi je tek prvi mesec *dole*, takorekuć debitiram. I još pod suspenzijom, razumete?... Delujem po ličnoj inicijativi. Kao umetnik, ne činovnik... A onda, ni sve da postignem ne mogu, svuda da budem, svuda nos da

turim, sve da notiram... I najposle, sve što se čuje, načuje, dočuje, pročuje, sve što se spazi i opazi, oseti i predoseti, sve to valja nekako splesti, u logičnu, ubedljivu *priču* povezati... Beskrajno je to fin i sitan vez, moj gospodine, gospodine...

STARI: Ne trudite se oko imena, pogrešićete svakako...

NOVI: Potom treba u bojama zaključke izvući, protivmere disponirati. U svakom slučaju, u svakom dosijeu, na svakom kartonu!... Da poblesaviš!

STARI: Vi ste, Cimermane, stvarno čovek za žaljenje.

NOVI (*podozrivo*): Koji se saučešćem ne da korumpirati, to iz glave izbijte!... Suspendovan jesam, ne sporim, posle decenija pasje službe dobio sam nogu u dupe, i kao da sam time izgubio neka zvanična prava, ali moja svojstva, gospodine, nisu poticala iz profesionalnog opredeljenja – jer da jesu, možda bih sad išao četvoroonoške – već odavde... (*udari se u grudi*) iz duše, i nikakvom mi se nepravdom ne mogu oduzeti. Nikakvom, dragi moj Johane...

STARI: Emile, Emile!...

NOVI: To se pravo, dragi moj Emile, vrši nužno i prirodno, kao što se diše ili piša, i vrši se danonoćno, bez prestanka i zastanka, odaha i predaha, pogotovu uzdaha, sve do smrti, a ja se iskreno nadam i posle nje... Eto, možete li vi prestati da bežite?

STARI: Jok.

NOVI: Zašto?

STARI: U krv mi ušlo.

NOVI: Tako ni ja ne mogu prestati da gonim.

STARI: Obojica smo, dakle, u govornima.

NOVI: Zato se i razumemo.

STARI: Rekao bih, čak i cenimo.

NOVI: Pa možda, što da ne, i volimo.

STARI: Kao da smo braća.

NOVI: Iz iste majke smo ispali.

STARI: A takve stvari uvek na dobro izađu, ako se, razume se, kao i obično, na zlo ne dadnu...

NOVI: A znate li zašto? Što se na zlo daju? Kao saputniku vam mogu poveriti... (*Osvrće se, tiho, na uho.*) Zato što je svet krcat neprijateljima. Kao oko. Opoljeni smo, ugroženi, okruženi, opsednuti, moj gospodine!

STARI: Opsednuti – to je reč! Nego šta! Opsednuti!... Znam iz iskustva... Na svaki se šušanj trzam, svaki korak osluškujem, svaku misao merim kao da je poslednja... I to traje mesecima, Cimermane...

NOVI: Kod mene godinama.

STARI (*pantomima*): Da bih kupio veknu hleba, prevaljivao sam kilometre, menjajući taksije, autobuse, tramvaje, a peške sam išao sve u cik-cak... Trčao sam, puzao, bauljao... I pazite, sve podrumima, krovovima, protivpožarnim stepenicama. Čak i kanalizacijom!... Manuo sam se te maršrute tek kad sam otkrio da i među govnama ima policajaca...

NOVI: I meni je bilo teško. Nikad nisam znao zašto neko ide u pekaru.

STARI: A i da me niko ne prati, opet bih se krio. Za svaki slučaj.

NOVI: Ko može znati ide li neko po hleb ili instrukcije?

STARI: Znate li vi, poštovani kolega, da ja ni poj ovih ptičica ne mogu spokojno da slušam? Pogotovu kosove i detlice... Kad se navrzu, pa sve – tikataka, tikataka, tikataka...

NOVI (*zaneseno*): Tikataka, tikataka, tikataka...

STARI: Zbog prokletog otkucavanja ni sat više ne nosim. Sad, sa njim mi je lako bilo. Izgazio sam ga, i basta. Ali kako srce pod noge?

NOVI (*sladostrasno*): Tik-tak, tik-tak, tik-tak...

STARI: E, kad tako zabrza, dođe mi da ga iščupam... A i lepim sam pokušao, doktorima sam išao. A oni – ne može to, vele. Ko je, vele, video čoveka bez srca? U redu, učena gospodo, kažem, ali ko je video da srce radi protiv čoveka? Da prokazuje čoveka koji ga krvlju hrani... Organi su, velim, tu da se ispomažemo, a ne satiremo... Ti si lud, vele, imaš *maniju gonjenja*. A šta biste vi, kažem, hteli, da posle toliko proganjanja patim od *ludila veličine*?

NOVI (*oduševljeno*): A srce? A srce?

STARI: Otkucava i dalje, pogan!

NOVI: Veličanstveno!

STARI: Šta je u tome veličanstveno? To je skotski!

NOVI (*u ekstazi*): Kucanje i otkucavanje je najveličanstvenija prirodna pojava u vasseljeni! Presudnija od gravitacije, savršenija od *perpetuum mobile*, korisnija od rasplodnog instinkta!... Jeste li ikada slušali čarobno štopovanje voza po šinama? Singericu kako kuckajući peva?... Čekić po nakovnju?... Nečujno otkucavanje pulsa?... Odano, pouzdano, postojano, ravnomerno!... Evo, sav trnem!... (*Izvodi u ritmu čitavu simfoniju otkucavanja.*) Tik-tak, tik-tak, tik-tak, tikataka, tikataka, tikataka, tip-tap, tip-tap, tip-tap, tipatapa, tipatapa, tipatapa...

STARI (*izbezumljeno*): Dosta!

NOVI (*u transu, pridružuje glasovima i kuckanje savijenim prstima po klupi*): Kuc-kuc, kuc-kuc, kuc-kuc...

STARI (*napadne ga; rvu se*): Umukni, ili ubijam!

NOVI (*otrgne se*): Šta vam je, Emile? Šta vam je, čoveče?

STARI (*besno*): Zar ste moron? Kad ćete već jednom zapamtiti kako se zovem?

NOVI: Šta, do besa, još maločas ste se zvali Emil! Parakuvar Emil!